

Kratke analize
maj 2020

Urška Sodja

Vplivi Covid-19 na nekatere vidike kakovosti življenja in družbene blaginje

V začetku leta je v večini držav sveta prišlo do pojava in nenadzorovanega širjenja novega koronavirusa. Slovenija je 12. marca 2020 razglasila epidemijo COVID-19, s čimer je sledila razglasitvi pandemije Svetovne zdravstvene organizacije. Od takrat dalje je bila sprejeta vrsta omejitvenih ukrepov za zajezitev širjenja virusa in ohranjanja zdravja prebivalstva. V le nekaj tednih so se življenja ljudi zelo spremenila, kar lahko vodi v resne in dolgoročne posledice za njihovo zdravje, subjektivno blaginjo in kakovost življenja. To še posebej velja za določene skupine prebivalstva, kot so otroci in mladostniki, ženske, starejši ter brezposelni in prekarni delavci. COVID-19 poleg neposrednih vplivov na fizično zdravje, delovna mesta in dohodke, povečuje zaskrbljenost ljudi, kar vpliva na njihove socialne stike, njihovo usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, zaupanje v druge ljudi in institucije ter osebno varnost.¹ V Sloveniji in v EU je bilo v času epidemije počutje ljudi nekoliko slabše, več je bilo dela na domu, zaupanje v Evropsko unijo in vlado je bilo nizko, povečalo se je število prijav družinskega nasilja, zmanjšal se je tudi optimizem ljudi glede njihove prihodnosti.

Duševno zdravje in dobro počutje

V Sloveniji se je razširjenost težav v duševnem zdravju v zadnjih letih povečala in je višja kot v povprečju EU.² Porast težav v duševnem zdravju je značilen za vse razvite države, kar je posledica hitrega načina življenja, velikih pričakovanj do posameznika, nezdravega življenjskega sloga, naraščajočih neenakosti, prikrajšanosti in osamljenosti starejših. Slovenija odstopa zlasti po visokem deležu žensk s težavami v duševnem zdravju in hkrati po zelo visokih neenakostih v duševnem zdravju glede na dohodek.³

Epidemija COVID-19 ima neposreden vpliv na stres in zaskrbljenost ljudi. Ker cepiva ali zdravila proti bolezni COVID-19 še ni, je Slovenija, tako kot številne druge države, sprejela omejitvene ukrepe, kot sta socialna distanca in omejitev gibanja, ki imajo pomembno vlogo pri upočasnitvi širjenja bolezni in zajezitvi njenih posledic. Spremenjen način življenja (socialna izolacija in osamljenost, šolanje na daljavo, delo na domu), okrnjene možnosti za zdrav življenjski slog, zaskrbljenost glede zaposlitve in dohodka ter dodatna preobremenjenost zdravstvenega sistema, lahko vplivajo na duševno in fizično zdravje ljudi.⁴ Za tiste, ki že imajo težave z duševnim zdravjem, se le-te lahko še povečajo.⁵ Zadrževanje doma in socialna izolacija med zdravstvenimi pandemijami trajno vpliva na duševno zdravje otrok in mladostnikov.⁶ Dejavniki, ki vplivajo na stres in zaskrbljenost pri otrocih in mladostnikih so strah pred okužbo in dolgotrajno izolacijo, dolgčas in frustracije, pomanjkanje osebnega prostora, izguba stika z vrstniki in drugimi odraslimi ter materialna preskrbljenost.⁷ Za otroke v nekaterih družinah se lahko povečajo že obstoječi stresorji (revščina, slabi stanovanjski pogoji, socialna izolacija, omejen dostop do kakovostne zdravstvene oskrbe). Pri starejših pa precejšnja stisko, ki je še večja pri tistih, ki živijo sami ali so v dolgotrajni oskrbi, lahko povzročijo strah pred okužbo⁸, sprememba njihove vsakodnevne rutine, omejevanje njihove neodvisnosti in osamljenost.

¹ OECD: COVID-19: Protecting people and societies, 2020.

² Poročilo o razvoju, 2019.

³ Poročilo o razvoju 2020 – interno gradivo, pripravljeno za objavo v letu 2020.

⁴ Naštete posledice bo kratkoročno zelo težko oceniti (OECD: COVID-19: Protecting people and societies, 2020).

⁵ Schoch-Spana, M. in drugi, 2020.

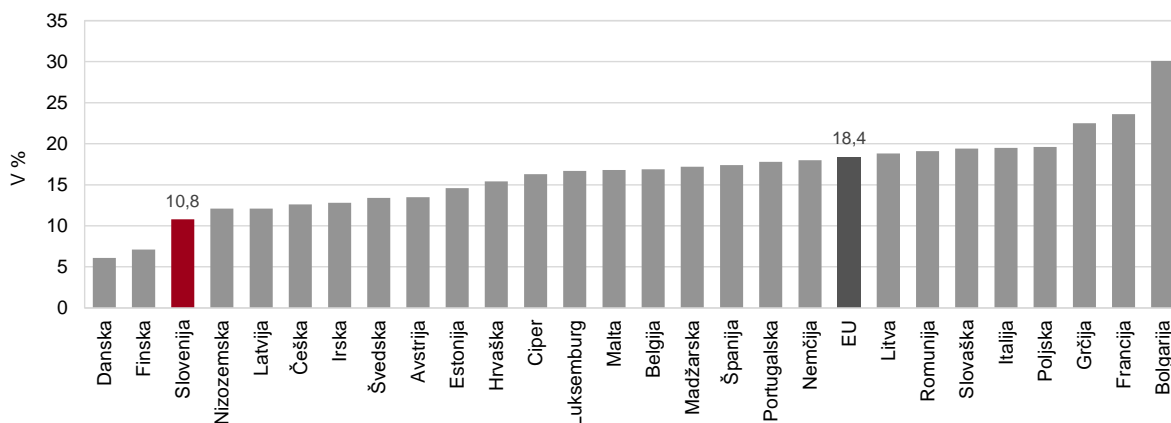
⁶ Wang in drugi, 2020 v OECD: COVID-19: Protecting people and societies, 2020.

⁷ OECD: COVID-19: Protecting people and societies, 2020.

⁸ Pri starejših, ki zbolijo za novo virusno boleznijo COVID-19, bolezen pogosteje poteka v težji obliki, nevarnost zapletov je večja tudi pri kronično bolnih (Epidemija nove virusne bolezni COVID-19 in starejši, 2020).

Delež ljudi, ki so v času omejitvenih ukrepov občutili napetost, osamljenost in potrto, je bil v Sloveniji nižji kot v povprečju EU. Na to so v veliki meri vplivale milejše oblike omejitve gibanja, kot pa denimo v nekaterih drugih državah EU (Italiji, Španiji, Franciji), pa tudi bistveno manjše število potrjenih okužb in smrtnih primerov⁹. Po podatkih raziskave Eurofound¹⁰ je v aprilu 10,8 % Slovencev (EU: 18,4 %) ocenilo, da večino časa¹¹ občutijo napetost, da so osamljeni jih je reklo 9 % (EU: 16,3 %), da so se večino časa počutili žalostne in potrte, pa je poročalo 6,5 % anketiranih (EU: 12,8 %). Za razliko od preteklih let so se vrednosti vseh treh kazalnikov povečale. Glede na Evropsko raziskavo o kakovosti življenja iz leta 2016 se največja sprememba pokaže pri deležu osamljenih, ki je za Slovenijo znašal le 3 %, za povprečje EU¹² pa 6 %. Kljub temu, da so bili v večini držav starejši podvrženi strožjim omejitvam tako glede gibanja kot socialnih stikov, so v povprečju EU o občutkih napetosti, osamljenosti in potrtosti največkrat poročali anketiranci v starostni skupini 18–34 let.¹³ Tudi Indeks duševnega zdravja¹⁴ kaže, da je bilo v evropskem povprečju dobro počutje višje pri osebah starejših od 50 let, najnižje pa je bilo med brezposelnimi in osebami, ki zaradi invalidnosti ali bolezni niso sposobne delati.¹⁵

Slika 1: Občutek napetosti, april 2020

Vir: Eurofound: Living, working and COVID-19 dataset, 2020.

Opomba: Delež anketirancev, ki so se v dveh tednih pred anketiranjem vedno ali večino časa počutili še posebej napeto.

⁹ WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard, 2020.

¹⁰ Eurofound je 9. aprila po vsej EU pričel s spletno raziskavo Living, working and COVID-19 data, ki bo na voljo do 1. julija 2020. Končni rezultati bodo objavljeni septembra 2020, rezultati navedeni v tem prispevku pa se nanašajo na obdobje od 9. do 30. aprila, ko je bila večina evropskih držav pod omejitvenimi ukrepi kot sta socialna distanca in omejitve gibanja. Večina vprašanj temelji na Evropski raziskavi o kakovosti življenja (EQLS) in Evropski raziskavi o delovnih razmerah (EWCS), rezultati obeh raziskav pa so v prispevku omenjeni kot kontekstualne informacije, vendar neposredna primerjava zaradi razlike v načinu anketiranja ni mogoča.

¹¹ Združuje odgovora večino časa in vedno.

¹² EU-28.

¹³ Podobno kažejo tudi podatki za Slovenijo, ki pa so zaradi nižje stopnje odziva anketirancev manj zanesljivi.

¹⁴ Indeks duševnega zdravja (Mental Health Index – WHO-5) meri trenutno duševno počutje na podlagi petih trditev pozitivnih občutkov: V zadnjih dveh tednih sem se/je bil: počutil vedro in dobre volje, počutil pomirjeno in sproščeno, počutil živahno in poln energije, zbudil svež in spočit, moj vsakdan zapolnjen s stvarmi, ki me zanimajo.

¹⁵ Eurofound: Living, working and COVID-19: First findings – April 2020, 2020.

Družbeni in socialni stiki

Za kakovostno življenje vsakega posameznika sta prav tako zelo pomembna njegova socialna mreža, ki je lahko vir socialne opore in družbeno omrežje, ki predstavlja kanal za njegovo vključenost in participacijo v družbi. Rezultati Evropske družboslovne raziskave za leto 2018 kažejo, da ima večina vprašanih v svojem življenju vsaj eno osebo, s katero se lahko pogovarjajo o osebnih stvareh. Pogoste stike¹⁶ s sorodniki, prijatelji ali znanci pa je imelo 53 % vprašanih, kar je podobno kot v preteklih letih in manj od povprečja držav, ki so vključene v to raziskavo (57 %)¹⁷.

Omejitveni ukrepi za zajezitev epidemije vplivajo na družbene in socialne stike posameznikov.¹⁸ Ljudje so omejeni na osebne stike s člani gospodinjstva, kar lahko pozitivno vpliva na družinsko dinamiko in medsebojno povezanost, lahko pa poslabša že pred epidemijo neurejene družinske odnose.¹⁹ Na dodatno poslabšanje odnosov lahko vplivajo dalj časa trajajoči omejitveni ukrepi, negotovost glede zaposlitve in morebitne izgube dohodka ali usklajevanje poklicnega in družinskega življenja. Omejitveni ukrepi vplivajo tudi na prepoved obiskovanja družinskih članov ali prijateljev izven gospodinjstva. Za vzdrževanje družbenih in socialnih stikov je v obdobju omejitve gibanja in druženja priporočena uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij, ki zmanjšuje občutek osamljenosti, čemur so še posebej izpostavljeni starejši ljudje. Občutki socialne opore so med starejšimi ljudmi na splošno nižji, saj starejši trikrat pogosteje kot mlajši poročajo o tem, da nimajo družinskega člana ali prijatelja na katerega bi se lahko zanesli, poleg tega mnogi živijo sami, predvsem ženske.²⁰

V Sloveniji se je v času omejitvenih ukrepov povečala pogostost uporabe digitalnih tehnologij. Rezultati Vseslovenske raziskave COVID-19 Insight kažejo, da je v aprilu večina Slovencev ohranjala stike s sorodniki, prijatelji in znanci prek telefonskega klica (93 %), prek sms sporočil (87 %) in po elektronski pošti (68 %). V primerjavi z obdobjem pred COVID-19, pa se je najbolj povečala uporaba aplikacij za neposredno komuniciranje in video klicev. Komunikacijo prek video klicev je pogosteje kot pred tem uporabljalo 62 % anketirancev, prek aplikacij za neposredno komuniciranje pa 53 %. Spodbudno je, da so med bolj pogostimi uporabniki digitalnih tehnologij tako mladi kot tisti v starostni skupini 55 let in več.²¹ Pri preprečevanju socialne izolacije²² starejših so imele pomembno vlogo tudi nevladne organizacije. V času epidemije je bilo vzpostavljenih veliko različnih telefonskih linij, ki so osamljenim starejšim omogočale pogovor in tudi spletnje nove socialne vezi²³.

¹⁶ Stiki vsaj enkrat na teden.

¹⁷ Prikaz za skupino evropskih držav, prikazuje skupni povprečni rezultat izbranih držav ne glede na velikost nacionalnih vzorcev ali velikost države. Izbrane so države, katerih podatki so dostopni v danem trenutku (Belgija, Nemčija, Finska, Francija, Velika Britanija, Irska, Nizozemska, Poljska, Madžarska in Slovenija).

¹⁸ OECD: COVID-19: Protecting people and societies, 2020.

¹⁹ Skoraj polovica Slovencev (47 %) je kot pozitivni vidik obdobja epidemije izpostavila preživljanje več časa z družino. Petina Slovencev (21 %) je ocenila, da so v družini med sabo postali bolj povezani, 61 % anketirancev v dinamiki družinskih odnosov ni opazila bistvenih sprememb, 14 % Slovencev pa je opazilo več medsebojnih napetosti, večjih in manjših preprirov v družini. (Vseslovenska raziskava covid-19 Insight #vol4, 2020).

²⁰ OECD: How's Life? 2020: Measuring Well-being, 2020.

²¹ Decembra 2019 je internet doma uporabljalo 40 % prebivalcev Slovenije, starih 55 let in več, kar je manj od povprečja EU (48 %), delež pa je še nižji pri uporabi interneta na mobilnih napravah (SLO: 31 %, EU: 42 %). Da so dovolj usposobljeni za uporabo digitalne tehnologije v vsakdanjem življenju je menilo 46 % Slovencev, starih 55 let in več (EU: 48 %) (Special Eurobarometer 503, 2020).

²² Socialna izolacija se nanaša na izogibanje in pomanjkanje stikov z drugimi ljudmi, tudi na zapiranje v svoj svet. Socialna izolacija je največkrat fizična nezmožnost navezovanja stikov in postane resna grožnja šele tedaj, ko jo posameznik občuti kot osamljenost, sicer ne. (Hvalič Touzery, S., 2020)

²³ V Sloveniji je zaživel ČvekiFON, ki je brezplačni klepetalnik za starejše z namenom dolgotrajnega spletnja socialne mreže, zmanjšanja osamljenosti ter povezovanja (Zaživel je čvekifon, 2020).

Plačano delo in ravnovesje med poklicnim in družinskim življenjem

V Sloveniji je ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem boljše kot v povprečju EU. Leta 2018 je bilo v Sloveniji 81 % (EU: 78 %) ljudi mlajših od 65 let zadovoljnih z ravnovesjem med poklicnim in zasebnim življenjem, nekoliko večji je odstotek moških.²⁴ Ženske opravijo bistveno več neplačanega dela kot moški, kar otežuje njihovo usklajevanje poklicnega in družinskega življenja.²⁵

Omejitveni ukrepi za zajezitev COVID-19 so privedli do nepričakovanega zaprtja delovnih mest po vsem svetu in s tem na spremenjene oblike dela, zaustavitev gospodarske dejavnosti pa je ogrozila številna delovna mesta.²⁶ Po podatkih Eurofounda je v Sloveniji zaradi COVID-19 delo začasno izgubilo 36,8 % anketirancev (EU: 23,2 %), brez dela pa je ostalo 5,5 % vprašanih (EU: 5,3 %). V povprečju EU je delo na domu začelo opravljati 37 % anketirancev (čez 30 % v večini držav EU).²⁷ Negotovost glede izgube zaposlitve je bila v Sloveniji manjša kot v povprečju EU.²⁸

Za zaposlene je v času epidemije velik izziv kakovostno usklajevanje poklicnih in družinskih obveznosti. Delavci, ki v tem času opravljajo svoje plačano delo kot običajno, so zaradi skrbi za lastno zdravje bolj izpostavljeni stresu. Pri opravljanju dela na domu, ki bi v običajnih razmerah lahko pripomoglo k lažjemu usklajevanju poklicnih in družinskih obveznosti, pa so delavci v teh izrednih razmerah lahko obremenjeni z izzivi kot je npr. odsotnost omrežnih povezav ali izvajanje nalog v izjemno kratkem času. Ne glede na način dela, se delavci v zasebnem življenju soočajo še z dodatnimi obremenitvami zaradi skrbstvenih obveznosti in s šolanjem otrok na daljavo. Rezultati Vseslovenske raziskave covid-19 Insight kažejo, da je 40 % staršev šolanje na daljavo ocenilo kot stresno. Za pomoč svojemu najmlajšemu osnovnošolcu pri opravljanju šolskih obveznosti so porabili v povprečju 140 minut na dan, 74 % pa jih je ocenilo, da za pomoč pri opravljanju šolskih obveznosti osnovnošolcu porabijo več časa kot pred izbruhom COVID-19. Razmere za starše samohranilce so lahko še težje, zlasti kadar nimajo možnosti neformalnega varstva otrok.²⁹

Delež vseh delavcev, ki so v času epidemije delali v prostem času, da bi opravili delovne obveznosti, je bil v Sloveniji višji od povprečja EU. Rezultati raziskave Eurofound kažejo, da je aprila v Sloveniji znašal 21,4 % (EU: 17,5 %).³⁰ Delež je višji pri tistih, ki so delali na domu.³¹ V tem času je bilo pogosto izraženo stališče, da bo delo na daljavo kmalu postalo nova realnost, a da bo trajnostno, se bo treba spoprijeti z določenimi izzivi kot je nadurno delo, ki zaradi informacijsko-komunikacijskih tehnologij omogoča delo kadarkoli in kjerkoli.³² Ne glede na način dela, je bil delež tistih, ki so se zaradi družinskih odgovornosti težko osredotočili na delo, v Sloveniji nekoliko višji od povprečja EU (slika 2). Pod evropskim povprečjem pa je bil delež tistih, ki jih je skrbelo zaradi dela tudi ko niso delali (SLO: 23,5 %, EU: 30 %) in tudi tistih, ki so poročali, da zaradi svojega dela ne morejo družini nameniti časa, ki ga želijo (SLO: 17,8 %, EU: 17,8 %).

²⁴ Vir: Flash Eurobarometer 470, 2018. Odgovor zadovoljni združuje odgovor zelo zadovoljni (28 %) in dokaj zadovoljni (53 %). Zadovoljnih je 83 % moških in 78 % žensk.

²⁵ Ob tem ko ženske opravijo le pet ur tedensko manj plačanega dela, za skrbstvene obveznosti in neplačano delo v gospodinjstvu namenijo 32 ur na teden, moški pa 15 ur (EWCS, 2015 v: Report on equality between women and Men in the EU, 2017).

²⁶ OECD: COVID-19: Protecting people and societies, 2020.

²⁷ Podatka za Slovenijo ni. Po podatkih Vseslovenske raziskave covid-19 Insight (2020) je konec aprila delo na domu opravljala ena četrtnina zaposlenih Slovencev.

²⁸ Da bi lahko izgubili zaposlitev v naslednjih treh mesecih je aprila ocenilo 7,4 % Slovencev, kar je pod povprečjem EU (15,6 %).

²⁹ EIGE: Coronavirus puts women in the frontline, 2020.

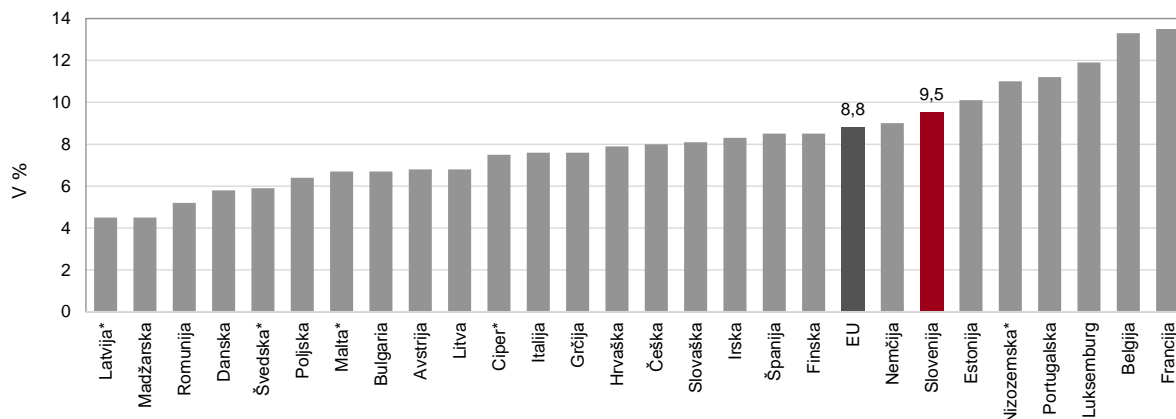
³⁰ Podatek združuje odgovora vsak dan in vsak drugi dan. Da vsak dan delajo v svojem prostem času je trdilo 12,8 % Slovencev (EU: 9,8 %).

³¹ V povprečju EU je 27 % tistih, ki so zaradi COVID-19 delali na domu poročalo, da dela v prostem času. Za Slovenijo ni podatkov.

³² Eurofound: Living, working and COVID-19: First findings – April 2020, 2020.

EU: 18,8 %).³³ Z večjimi izzivi pri razporejanju časa med delom in družino ter osredotočanjem na delo so imele osebe z majhnimi otroki³⁴ in ženske, kar kaže na to, da so tudi v času epidemije ženske opravile več neplačanega dela kot moški.³⁵

Slika 2: Težave pri osredotočanju na delo, april 2020

Vir: Eurofound: Living, working and COVID-19 dataset, 2020.

Opomba: Skupaj odgovora vedno in večino časa. Nizka zanesljivost rezultatov (*): Ciper, Latvija, Malta, Nizozemska in Švedska.

Socialni kapital: Zaupanje v ljudi in institucije

Rezultati Evropske družboslovne raziskave kažejo, da se je v obdobju 2014–2018 v Sloveniji zaupanje v ljudi povečalo, a ostaja relativno nizko³⁶ in pod povprečjem držav, ki so vključene v to raziskavo³⁷. V času epidemije se ljudje izogibajo druženju in socialni interakciji s tistimi, ki jih ne poznajo, kar se s časom lahko odraža v nižjem zaupanju v ljudi.³⁸

Zaupanje v institucije³⁹ se je od leta 2013 povečalo, a ostaja pod povprečjem EU. Najvišje in nad povprečjem EU je bilo leta 2006, a se je od takrat, še zlasti med gospodarsko in finančno krizo, močno znižalo. Pri večini institucij je bilo najnižje ob koncu krize, v zadnjih letih pa se zvišuje, na kar je vplivalo izboljšanje makroekonomskih kazalnikov in zmanjševanje nezadovoljstva anketiranih glede gospodarskih in splošnih razmer v Sloveniji.⁴⁰

³³ Vsi deleži so v primerjavi z rezultati Šeste evropske raziskave o delovnih razmerah 2015 višji.

³⁴ V povprečju EU je 22% oseb, ki živijo z majhnimi otroki (mlajšimi od 12 let) poročalo, da imajo vedno ali večino časa težave pri osredotočenosti na delo v primerjavi s samo 5% tistih brez otrok in 7% z otroki, starimi 12–17 let (Eurofound: Living, working and COVID-19: First findings – April 2020, 2020).

³⁵ V Sloveniji in v povprečju EU je več žensk kot moških poročalo, da se zaradi družinskih odgovornosti težko osredotoča na delo in da zaradi družinskih odgovornosti svojemu delu ne morejo nameniti časa, ki bi ga morali.

³⁶ V Sloveniji je povprečna ocena zaupanja v ljudi v vseh letih manj kot 5 na lestvici 0–10.

³⁷ Glej opombo 17.

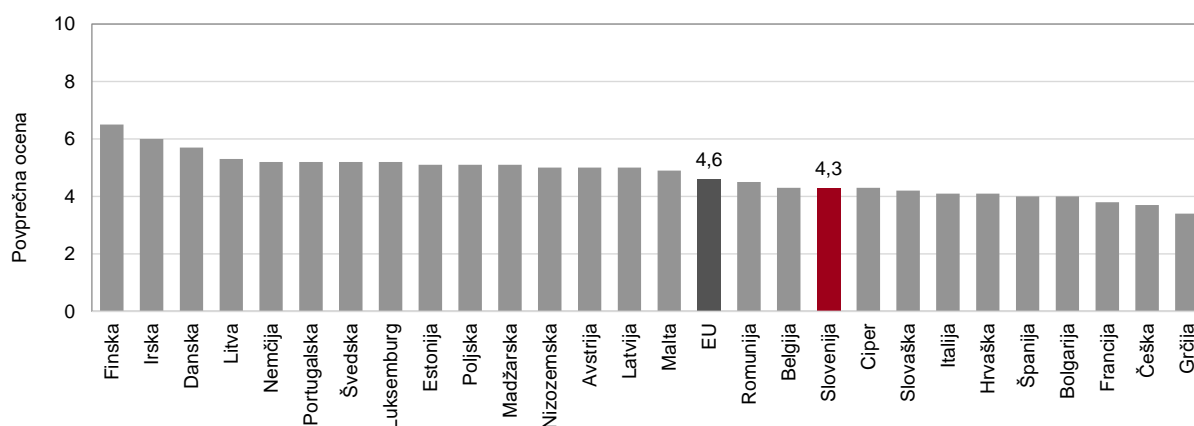
³⁸ Analize kažejo, da je doživljanje španske gripe in s tem povezano stanje družbenih motenj in splošnega nezaupanja trajno vplivalo na vedenje posameznika v smislu nižjega socialnega zaupanja (Aassve, A. in drugi. (2020).

³⁹ Vir podatkov je Eurobarometer, ki temelji na anketnih odgovorih prebivalcev o njihovem zaupanju v izbrane institucije, pri čemer anketiranci odgovarjajo z odgovori: zaupam, ne zaupam in ne vem.

⁴⁰ Poročilo o razvoju 2020 – interno gradivo, pripravljeno za objavo v letu 2020.

Tudi v času epidemije je bilo v Sloveniji zaupanje v institucije nižje kot v povprečju EU. Rezultati raziskave Eurofound kažejo, da je bilo aprila v Sloveniji in v povprečju EU zaupanje v zdravstvo in policijo višje od zaupanja v vlado in Evropsko unijo. V Sloveniji je bilo zaupanje v zdravstvo in policijo ocenjeno s povprečno oceno 6,1, kar je pod evropskim povprečjem⁴¹. V času krize je še posebej nestabilno zaupanje v vlado, ki je odgovorna za ukrepe, uvedene med epidemijo.⁴² V Sloveniji je bila povprečna ocena zaupanja v vlado 3,5⁴³, kar je manj od povprečja EU (4,8). Nizko in pod evropskim povprečjem je bilo tudi zaupanje v EU. V Sloveniji je bilo ocenjeno s povprečno oceno 4,3 (EU: 4,6 %), kar kaže, da Slovenci še vedno bolj zaupamo v EU kot v vlado. Podatki večine evropskih držav pa kažejo, da je bilo zaupanje v EU nižje od zaupanja v nacionalno vlado, kar odstopa od preteklih javnomnenjskih raziskav in morda odraža zaznano pomanjkanje usklajene evropske strategije pri spopadanju s COVID-19.⁴⁴

Slika 3: Zaupanje v EU, april 2020

Vir: Eurofound: Living, working and COVID-19 dataset, 2020.

Osebna varnost

Vsakršno nasilje, lahko je fizično, spolno, psihično ali/in ekonomsko, vpliva na počutje in ogroža zdravje, fizično integriteto, dostojanstvo in pogosto tudi življenje žrtev.⁴⁵ Pogosteje so mu izpostavljene ranljivejši družbene skupine, kot so ženske, otroci in starejši, in se pojavlja tako v javnem prostoru kot v družini. Nasilje je huda izkušnja za katerikoli spol, vendar zgodovinska dejstva, raziskave, izkušnje vladnih in nevladnih organizacij kažejo, da so nasilju v družini mnogo pogosteje izpostavljene ženske.⁴⁶ V Sloveniji je nasilje nad ženskami v partnerskih odnosih, po podatkih Vseevropske raziskave o nasilju nad ženskami, pod povprečjem EU.⁴⁷ Ta raziskava je pokazala tudi, da je stopnja prijavljanja nasilja policiji in drugim institucijam nizka, kot glavni razlog za neprijava nasilja pa so anketiranke navedle, da

⁴¹ V povprečju EU je bila ocena zaupanja v zdravstvo 6,4 in v policijo 6,2. Zaupanje v institucije se meri na lestvici od 1 do 10, kjer 1 pomeni sploh ne zaupam in 10 pomeni popolnoma zaupam.

⁴² OECD: COVID-19: Protecting people and societies, 2020.

⁴³ Povprečna ocena zaupanja v vlado je v primerjavi s povprečno oceno iz Evropske raziskave o kakovosti življenja iz leta 2016 nekoliko višja (3,3).

⁴⁴ Eurofound: Living, working and COVID-19: First findings – April 2020, 2020.

⁴⁵ Report on equality between women and Men in the EU, 2017, str. 36.

⁴⁶ Matko, K. in Horvat, D., 2016.

⁴⁷ Delež žensk, nad katerimi je fizično in/ali spolno nasilje izvajal partner je 13 % (EU: 22 %). Višji je delež žensk, nad katerimi je partner izvajal psihično nasilje (SLO: 34 %, EU: 43 %) (FRA, 2012).

se z nasiljem in njegovimi posledicami ukvarjajo same ali s pomočjo prijateljev in družine (nasilje se obravnava kot zasebna zadeva). Po podatkih Policije (2020) je bilo leta 2019 število žrtev ženskega spola kaznivega dejanja nasilje v družini podobno kot v preteklih letih bistveno višje kot število žrtev moškega spola.

V času epidemije se je v Sloveniji število prijav nasilja v družini nekoliko povečalo.⁴⁸ Zaprtost v domačem okolju in pomanjkanje socialnega stika z ostalimi sta v mnogih družinah privedla do povečanja nesoglasij, preprirov in ponižujočih dejanj, nekje pa celo do fizičnega, psihičnega in ekonomskega nasilja. Tudi podatki iz drugih držav kažejo, da je od pojava COVID-19 več zaznanih primerov nasilja v družini. V Franciji se je število prijavljenih primerov povečalo za 30 %, o povečanem številu primerov družinskega nasilja in zahtev po zaščiti so poročali tudi v Kanadi, Nemčiji, Španiji, Veliki Britaniji in Združenih državah, na Cipru so zabeležili 30 % več klicev na linije za pomoč v stiski, podobno tudi v Singapurju (32 %).⁴⁹ Nasilja v družini je verjetno še več, a ga žrtve (najpogosteje ženske in otroci) ne prijavijo, saj je v času povečanega sobivanja nadzor s strani storilcev intenzivnejši in je zato iskanje pomoči oteženo, hkrati pa imajo žrtve povečan občutek brezizhodnosti, saj domnevajo, da pomoč v tem času ni na voljo.⁵⁰

Zadovoljstvo z življenjem in optimizem glede prihodnosti

Po podatkih Eurobarometra⁵¹ je bilo leta 2019 v Sloveniji s svojim življenjem zadovoljnih 92 % vprašanih, kar je več od povprečja EU (84 %). Zadovoljstvo z življenjem je bilo v Sloveniji in v povprečju EU najnižje ob koncu gospodarske krize, v zadnjih letih pa se je zviševalo in leta 2019 doseglo najvišje ravni doslej.⁵²

V času omejitvenih ukrepov je bila povprečna ocena zadovoljstva z življenjem v Sloveniji nekoliko nižja kot v povprečju EU. Po podatkih raziskave Eurofound je aprila v Sloveniji znašala 6,1⁵³ in v EU 6,3, kar je nižje od običajnih vrednosti.⁵⁴ V povprečju EU so bili starejši od 50 let, v primerjavi z mlajšimi,⁵⁵ bolj zadovoljni z življenjem, najnižjo oceno zadovoljstva pa so izrazili nezaposleni anketiranci. Med državami EU sta imeli najvišjo oceno zadovoljstva z življenjem pričakovano Danska (7,4) in Finska (7,3), medtem, ko je Francija, prej uvrščena med države z visoko oceno zadovoljstva, v tej krizi med državami z najnižjo oceno zadovoljstva z življenjem (5,9).⁵⁶

V Sloveniji je bilo glede svoje prihodnosti optimističnih 54,6 % vprašanih, kar je več kot v povprečju EU (45,1 %).⁵⁷ Delež se je v primerjavi s predhodnimi raziskavami močno znižal.⁵⁸ V povprečju EU se

⁴⁸ Policija (sporočilo za javnost), 2020. Strokovnjaki opozarjajo, da se bodo dejanske posledice nasilja v družini pokazale v prihodnjih mesecih.

⁴⁹ COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls, 2020.

⁵⁰ Plesničar M., Drobnjak M. in Filipčič K., 2020.

⁵¹ Eurobarometer meri zadovoljstvo z življenjem z vprašanjem: Na splošno, kako zadovoljni ste z življenjem, ki ga živite? Tu združujemo zelo zadovoljne in kar zadovoljne v kategorijo zadovoljnih.

⁵² Poročilo o razvoju 2020 – interno gradivo, pripravljeno za objavo v letu 2020.

⁵³ Glede na vse stvari, kako zadovoljni bi rekli, da ste danes s svojim življenjem? Zadovoljstvo v življenju se meri na lestvici od 1 do 10, kjer 1 pomeni zelo nezadovoljen in 10 pomeni zelo zadovoljen.

⁵⁴ Rezultati Evropske raziskave o kakovosti življenja kažejo, da je bila v Sloveniji leta 2016 povprečna ocena zadovoljstva z življenjem 6,9, v povprečju EU28 pa 7,1.

⁵⁵ Starostni skupini 18–34 let in 35–49 let.

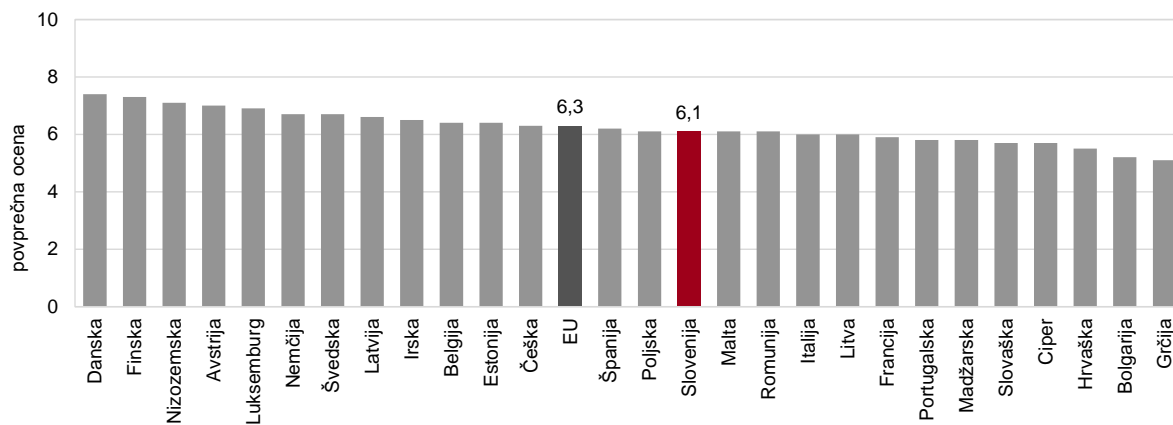
⁵⁶ Eurofound: Living, working and COVID-19: First findings – April, 2020.

⁵⁷ Eurofound: Living, working and COVID-19 dataset, 2020.

⁵⁸ Rezultati Evropske raziskave o kakovosti življenja za leto 2016 kažejo, da je bil delež optimističnih v Sloveniji 66 %, v povprečju EU pa 64 %.

optimizem ljudi zmanjšuje s starostjo, saj je 53 % mlajših od 35 let trdilo, da so optimistični, v primerjavi s 41 % tistih, starih 50 let in več. Najmanj optimistični glede svoje prihodnosti (26 %) so brezposelni. Anketiranci iz držav EU, ki so bili v tej krizi najbolj prizadeti (Belgija, Francija, Italija in Španija), so najmanj optimistični glede prihodnosti, njihove ocene pa so pod povprečjem EU.⁵⁹

Slika 4: Zadovoljstvo z življenjem, april 2020

Vir: Eurofound: Living, working and COVID-19 dataset, 2020.

⁵⁹ Eurofound: Living, working and COVID-19: First findings – April 2020, 2020.

Literatura in viri

1. **Aassve, A. in drugi.** (2020): Epidemics and Trust: The Case of the Spanish Flu. Working Paper n. 661. Milano: Univerza Bocconi. Pridobljeno na: <http://www.igier.unibocconi.it/files/661.pdf>.
2. **COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls.** (2020). UN Women. Dostopno na: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls>.
3. **Danes je mednarodni dan družin, storite kaj lepega za svoje bližnje in dobre odnose z njimi.** (2020). Ljubljana: Policija: sporočilo za javnost. Pridobljeno na: <https://www.policija.si/>.
4. **EIGE: Coronavirus puts women in the frontline.** (2020). Vilnius: European Institute for Gender Equality. Pridobljeno na: <https://eige.europa.eu/news/coronavirus-puts-women-frontline>.
5. **Epidemija nove virusne bolezni COVID-19 in starejši.** (2020). Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Pridobljeno na: <https://www.nijz.si/sl/napotki-starejsim>.
6. **Eurofound: Living, working and COVID-19 dataset.** (2020). Dublin: Eurofound. Pridobljeno na: <https://www.eurofound.europa.eu/data/covid-19>.
7. **Eurofound: Living, working and COVID-19: First findings – April 2020.** (2020). Dublin: Eurofound. Pridobljeno na: <https://www.eurofound.europa.eu/>.
8. **Evropska družboslovna raziskava 2002–2018.** (2002–2018). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede - Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij.
9. **Evropska raziskava o delovnih razmerah 2015.** (2015). Dublin: Eurofond. Pridobljeno na: <https://www.eurofound.europa.eu/sl/data>.
10. **Evropska raziskava o kakovosti življenja 2016.** (2016). Dublin: Eurofond. Pridobljeno na: <https://www.eurofound.europa.eu/sl/data>.
11. **Flash Eurobarometer 470: Work-life balance.** (2018). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno na: http://ec.europa.eu/public_opinion.
12. **Gender-based violence against women survey dataset.** (2012). European Union agency for fundamental rights (FRA). Pridobljeno na: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey?mdq1=dataset>.
13. **Hvalič Touzery, S.** (2020): Slovar: Socialna izolacija. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. Pridobljeno na: <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1027.html>.
14. **Matko, K. in Horvat, D.** (2016). Kako poročati o nasilju v družini in o nasilju nad ženskami. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja. Pridobljeno na: https://www.policija.si/images/stories/Preventiva/Kriminal/PDF/Nasilje-v-druzini_Prirocnik-za-medije.pdf.
15. **OECD: How's Life? 2020: Measuring Well-being.** (2020). Paris: Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj. Pridobljeno na: <https://doi.org/10.1787/9870c393-en>.
16. **OECD: COVID-19: Protecting people and societies.** (2020). Paris: Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj. Pridobljeno na: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126985-nv145m3l96&title=COVID-19-Protecting-people-and-societies.
17. **Plesničar M., Drobnjak, M. in Filipčič, K.** (2020). Kriminaliteta v času COVID-19. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo. Pridobljeno na: <http://inst-krim.si/2020/04/kriminaliteta-v-casu-covid-19/>.
18. **Podatki o nasilju.** (2020). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Policija.
19. **Poročilo o razvoju 2019.** (2019). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
20. **Poročilo o razvoju 2020 – interno gradivo, pripravljeno za objavo v letu 2020.** (2020). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
21. **Report on equality between women and Men in the EU 2017.** (2017). European Union.
22. **Schoch-Spana, M. in drugi.** (2020). COVID-19's Psychosocial Impacts. Pridobljeno na: <https://blogs.scientificamerican.com/observations/covid-19s-psychosocial-impacts/>.

23. **Special Eurobarometer 503: Attitudes towards the impact of digitalisation on daily lives.** (2020). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno na: http://ec.europa.eu/public_opinion.
24. **Standard Eurobarometer.** (različni letniki). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno na http://ec.europa.eu/public_opinion.
25. **Vseslovenska raziskava covid-19 Insight.** (2020). Ljubljana: Aragon. Pridobljeno na: www.aragon.si.
26. **WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard.** (2020). World Health Organization. Pridobljeno na: <https://covid19.who.int/>.
27. **Zaživel je čvekifon.** (2020). Ljubljana: Simbioza Genesis. Pridobljeno na: <https://www.simbioza.eu/sl/2019/>.